

European Digital Media Observatory

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΡΑΜΠ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

Μηνιαία αναφορά #45 - δίκτυο ελέγχου γεγονότων του EDMO

Δημοσιεύτηκε στις 17 Μαρτίου 2025

Η ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ ΒΡΙΣΚΕΙ ΕΝΑΝ ΝΕΟ ΣΥΜΜΑΧΟ – ΚΑΙ ΣΧΕΔΟΝ ΔΙΠΛΑΣΙΑΖΕΤΑΙ

Οι 33 οργανισμοί* του δικτύου ελέγχου γεγονότων του EDMO, οι οποίοι συνεισέφεραν στοιχεία για την εν λόγω αναφορά, δημοσίευσαν συνολικά 1,376 άρθρα fact-checking μέσα στον Φεβρουάριο του 2025. Από αυτά τα άρθρα, τα 157 (11%) επικεντρώθηκαν σε παραπληροφόρηση που αφορά την Ουκρανία, 63 (5%) σε παραπληροφόρηση σχετικά με την κλιματική αλλαγή, 99 (7%) σε παραπληροφόρηση σχετική με την ΕΕ, 18 (1%) στη σύγκρουση στη Μέση Ανατολή, 65 (5%) σε παραπληροφόρηση που αφορά τον COVID-19, 93 (7%) σε παραπληροφόρηση σχετική με τη μετανάστευση, και 33 (2%) σε παραπληροφόρηση που αφορά τα LGBTQ+ και θέματα φύλου.

Η παραπληροφόρηση σχετικά με τον πόλεμο στην Ουκρανία σχεδόν διπλασιάστηκε τον Φεβρουάριο, ανεβαίνοντας από 6% τον προηγούμενο μήνα στο 11%, που είναι το υψηλότερο ποσοστό από τον Μάρτιο του 2024. Αυτή η αύξηση φαίνεται να οφείλεται εν μέρει στην υιοθέτηση ορισμένων φιλορωσικών ψευδών αφηγήσεων σχετικά με την κατάσταση στην Ουκρανία, τον ηγέτη της, και τις ευθύνες για τη σύγκρουση από τον Πρόεδρο των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ. Τα ποσοστά των ψευδών ειδήσεων για την ΕΕ και την COVID-19 αυξήθηκαν επίσης, αν και σε μικρότερο βαθμό.

Αντίθετα, η παραπληροφόρηση που σχετίζεται με την κλιματική αλλαγή μειώθηκε από το 9% τον Ιανουάριο στο 5%. Τα ποσοστά των ψευδών ισχυρισμών σχετικά με τα άλλα θέματα που παρακολουθούνται συστηματικά παρέμειναν σχεδόν σταθερά ή παρουσίασαν μόνο μικρές διακυμάνσεις.

** Οργανισμοί που συνέβαλαν στην παρούσα έκθεση: 15min, AFP, APA, Correctiv, Demagog.cz, Demagog.pl, Demagog.sk, EFE Verifica, Ellinika Hoaxes, Factcheck Vlaanderen, FactReview, Faktabaari, Faktisk, Funky, Greece Fact Check, Källkritikbyrå, Knack, InfoVeritas, Lakmusz, Logically Facts, Maldita, Medizin transparent, Medicinski potvrđeno, Newtral, Oštro, PagellaPolitica/Facta, Polígrafo, Pravda, Re:Baltica, The Journal Fact-Check, TjekDet, VerificaRTVE, Verificat*

COVID-19

Ευρωπαϊκή Ένωση

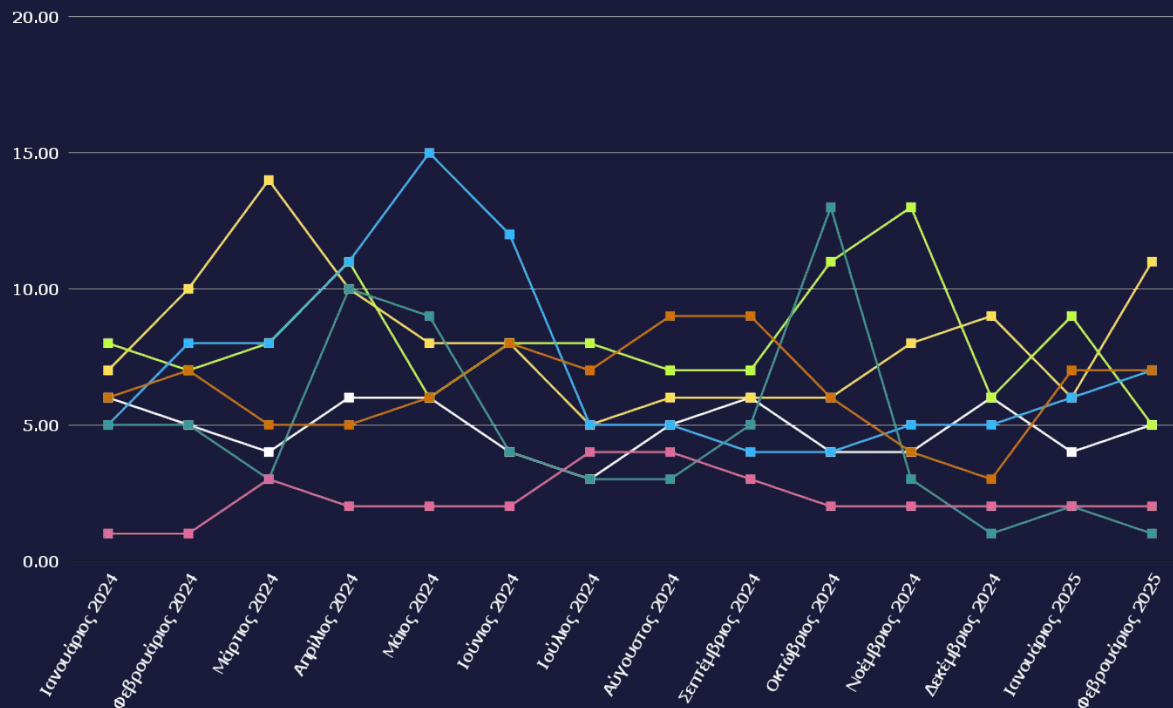
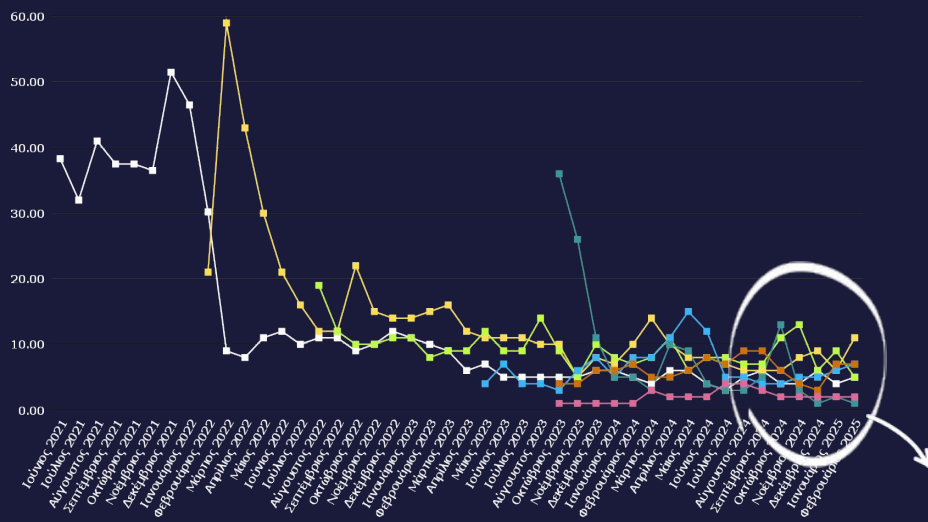
Σύγκρουση Ισραήλ-Χαμάς

LGBTQ+

Ουκρανία

Κλιματική αλλαγή

Μεταναστευτικό

Ο ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΤΡΑΜΠ – ΜΕΡΟΣ 1ο

Τον Φεβρουάριο, ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ και άλλα μέλη της κυβέρνησής του έκαναν αρκετές ψευδείς ή παραπλανητικές δηλώσεις. Ορισμένα από αυτά τα αφηγήματα επηρέασαν τον ευρωπαϊκό διαδικτυακό διάλογο, και η παραπληροφόρηση προσαρμόστηκε ανάλογα, αναπαράγοντας αυτούς τους ισχυρισμούς ή δημιουργώντας ψευδείς ιστορίες που διακινούσαν τα ίδια μηνύματα. Η απήχηση ψευδών ειδήσεων που προέρχονται από τις ΗΠΑ ήταν ένα από τα κυριότερα φαινόμενα παραπληροφόρησης κατά τη διάρκεια του μήνα, σύμφωνα με τα ευρήματα των οργανισμών fact-checking του δικτύου EDMO.

Ένα από τα κύρια θέματα τέτοιας παραπληροφόρησης ήταν οι ενέργειες μείωσης των δημοσίων δαπανών που προωθεί ο Ίλον Μασκ – ως σύμβουλος της κυβέρνησης και επικεφαλής του Υπουργείου Κυβερνητικής Αποτελεσματικότητας (DOGE). Ο ίδιος ο Τραμπ και ο Μασκ ήταν οι πρωταρχικές πηγές ψευδών ειδήσεων που στόχευαν στη δικαιολόγηση της ανάγκης περικοπών στις δαπάνες, ενώ παράλληλα αναδύθηκαν πολλές παρόμοιες ιστορίες και σε άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες. Μία από αυτές τις ιστορίες υποστήριζε, για παράδειγμα, ότι η USAID (η Υπηρεσία Διεθνούς Ανάπτυξης των ΗΠΑ, την οποία ο Μασκ ανακοίνωσε πως θα κλείσει) είχε διαθέσει πενήντα εκατομμύρια δολάρια για να αγοράσει προφυλακτικά για κατοίκους στη Γάζα (μια ιστορία που διαδόθηκε από δεξιούς Ευρωπαίους influencers), ή ότι είχε πληρώσει αρκετά εκατομμύρια δολάρια σε αστέρες του Χόλιγουντ ώστε να ταξιδέψουν στην Ουκρανία και να ενισχύσουν τη δημοτικότητα του προέδρου της χώρας, Βολοντίμιρ Ζελένσκι.

Επιπλέον, ο Μασκ ισχυρίστηκε ψευδώς ότι ανακαλύφθηκε τεράστια απάτη στο αμερικανικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, όπου εκατομμύρια άνθρωποι «άνω των 120 ετών» λάμβαναν επιδόματα· αυτή η αφήγηση κοινοποιήθηκε από Βούλγαρους χρήστες κοινωνικών δικτύων, οι οποίοι έκαναν συγκρίσεις με το συνταξιοδοτικό σύστημα της δικής τους χώρας. Ένας άλλος παραπλανητικός ισχυρισμός που αρχικά διατυπώθηκε από τον Μασκ υποστήριξε ότι το 79% των προσφύγων στη Σουηδία κάνουν διακοπές στις χώρες καταγωγής τους (υπονοώντας ότι δεν διαφεύγουν από μια δύσκολη κατάσταση), και στη συνέχεια διαδόθηκε σε διάφορες χώρες της ΕΕ.

Ο ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΤΡΑΜΠ – ΜΕΡΟΣ 2ο

Η μετατόπιση της στάσης του Τραμπ σχετικά με την Ουκρανία συνοδεύτηκε από εντατικοποίηση των επιθέσεων εναντίον της χώρας και ειδικά του προέδρου της, Βολοντίμιρ Ζελένσκι. Η ρητορική που υιοθέτησε ο Τραμπ ταυτίστηκε με ορισμένα από τα μακροχρόνια ψευδή μηνύματα που προωθεί η κρατική προπαγάνδα της Ρωσίας. Συγκεκριμένα, ένας από τους ισχυρισμούς αυτούς υποστηρίζει ότι ο Ζελένσκι είναι δικτάτορας που αρνείται να διεξαγάγει εκλογές και ότι έχει εξαιρετικά χαμηλά ποσοστά αποδοχής. Παραπλανητικοί ισχυρισμοί του Τραμπ παρουσίασαν επίσης με ανακριβή τρόπο τη βοήθεια που παρέχουν οι ΗΠΑ στην χώρα που δέχεται την εισβολή.

Αυτή η μετατόπιση, με τον πρόεδρο του βασικού στρατιωτικού συμμάχου της Ουκρανίας να υιοθετεί την προπαγάνδα της Ρωσίας, βρίσκεται πιθανότατα πίσω από την αύξηση της αντι-ουκρανικής παραπληροφόρησης. Πέρα από την αναπαραγωγή των ίδιων ισχυρισμών που έκανε ο Τραμπ, εντοπίστηκαν επίσης άλλοι ψευδείς ισχυρισμοί στις χώρες της ΕΕ. Για παράδειγμα, οι ψευδείς ειδήσεις ότι ο Ζελένσκι αρνείται τις ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις, ότι το 2019 είπε πως ήθελε να εισβάλει στο Ντονμπάς, ότι έχει κλέψει χρήματα που η Δύση έστειλε στη χώρα του και ζητά περισσότερα για να δεχθεί να διαπραγματευτεί για ειρήνη. Σχετικά με τη βοήθεια που παρέχεται στην Ουκρανία, κυκλοφόρησε επίσης ο ψευδής ισχυρισμός ότι αμερικανικά όπλα που στάλθηκαν στη χώρα κατέληξαν στα χέρια καρτέλ ναρκωτικών. Παράλληλα συνεχίστηκαν και οι ψευδείς ιστορίες που ισχυρίζονται ότι Γάλλοι στρατιώτες ήδη πολεμούν στο πεδίο της μάχης, ενώ οι πολιτικοί της ΕΕ που ηγούνται της απάντησης στις αλλαγές στο γεωπολιτικό σκηνικό παρουσιάζονται ως ανίκανοι.

ΚΛΙΜΑΚΩΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΑΔΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Μετά από υπόνοιες περί πρόθεσης των θεσμών να εμποδίσουν τη νίκη του ακροδεξιού κόμματος AfD στις ομοσπονδιακές εκλογές στη Γερμανία, αφηγήματα παραπληροφόρησης υποστήριξαν ότι τα εκλογικά αποτελέσματα χειραγωγούνταν σκόπιμα κατά τη διάρκεια της ψηφοφορίας. Συγκεκριμένα, διατυπώθηκαν ισχυρισμοί ότι τα ψηφοδέλτια δεν έδιναν τη δυνατότητα επιλογής του AfD ή ότι οι επιστολικές ψήφοι υπέρ του AfD καταστρέφονταν. Λίγο πριν από την ημέρα των εκλογών, αναρτήσεις στα κοινωνικά δίκτυα παρουσίαζαν παραπλανητικά τα προγράμματα όλων των ανταγωνιστικών κομμάτων εκτός από το AfD.

Η ψευδής ιστορία σύμφωνα με την οποία ο πρώην Επίτροπος της ΕΕ, Τιερί Μπρετόν, παραδέχθηκε ότι οι θεσμοί της ΕΕ ήταν υπεύθυνοι για την ακύρωση των εκλογών στη Ρουμανία και ότι παρόμοιες ενέργειες θα πραγματοποιούνταν και στη Γερμανία, αν το ακροδεξιό κόμμα AfD κέρδιζε τις γερμανικές εκλογές, συνέχισε να κυκλοφορεί σε διάφορες χώρες. Σε συνέχεια αυτής της ψευδούς αφήγησης, τον Φεβρουάριο διαδόθηκε επίσης σε πολλές χώρες (δείτε τη διαφάνεια 8) ο ψευδής ισχυρισμός ότι η δημιουργία μιας «Ευρωπαϊκής Ασπίδας Δημοκρατίας» θα επιτρέψει στην ΕΕ να «ακυρώνει εκλογές στα κράτη-μέλη, αν τα αποτελέσματα δεν συμφωνούν με τα συμφέροντά της», σύμφωνα με χρήστες των κοινωνικών δικτύων.

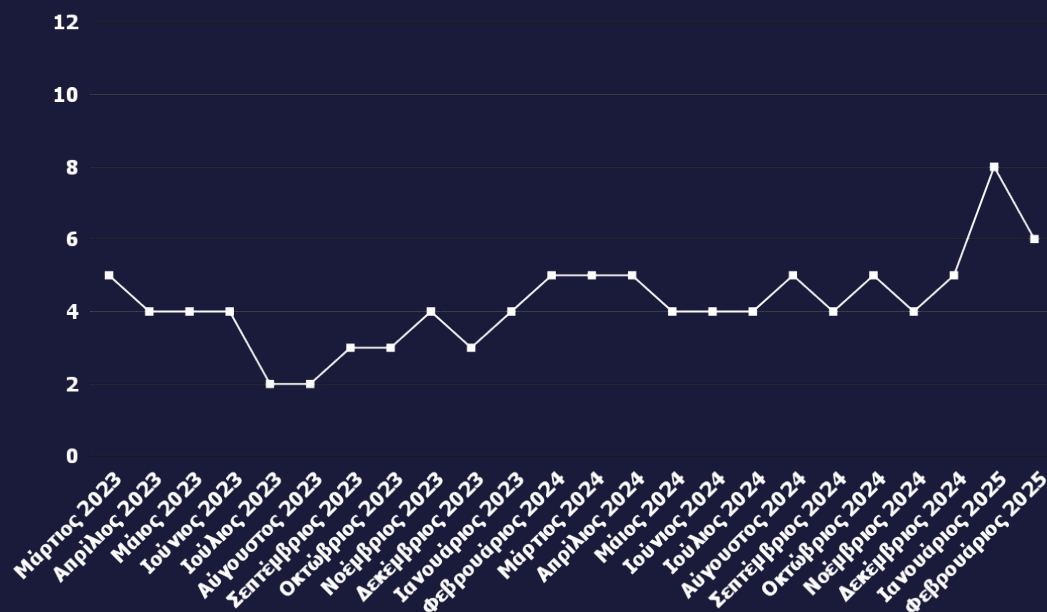

Αυτή η αφήγηση μπορεί να αναπτυχθεί και να διευρυνθεί τον Μάρτιο, καθώς το Συνταγματικό Δικαστήριο της Ρουμανίας απέκλεισε τον φιλορώσο υποψήφιο Καλίν Γκεοργκέσκου επειδή «δεν πληρούσε τους όρους νομιμότητας». Οι δικαστές του Συνταγματικού Δικαστηρίου έχουν ήδη κατηγορηθεί ψευδώς ότι βρίσκονται υπό ποινική έρευνα από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (ΔΠΔ) στη Ρουμανία.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τόσο η Γερμανία όσο και η Ρουμανία βίωσαν ή εξακολουθούν να βιώνουν παρέμβαση από τις ΗΠΑ στην εθνική πολιτική τους, ιδίως από τον αντιπρόεδρο των ΗΠΑ Τζ. Ντ. Βανς (J.D. Vance) και τον Έλον Μασκ, ενισχύοντας την παραπλανητική αφήγηση ότι η ΕΕ και ορισμένα κράτη-μέλη της λογοκρίνουν την ελευθερία της έκφρασης και δεν είναι δημοκρατικά.

ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ

Το ποσοστό των περιστατικών παραπληροφόρησης που χρησιμοποίησαν περιεχόμενο δημιουργημένο με τεχνητή νοημοσύνη μειώθηκε τον Φεβρουάριο, μετά την κορύφωση που καταγράφηκε τον Ιανουάριο. Από τα συνολικά 1.376 άρθρα fact-checking, τα 79 αφορούσαν τη χρήση αυτής της τεχνολογίας στην παραπληροφόρηση, αντιπροσωπεύοντας το 6% του συνόλου.

Μια ανάλυση της Maldita εντόπισε 35 κανάλια στο YouTube, τα περισσότερα εκ των οποίων δημιουργήθηκαν μεταξύ 2024 και 2025, που διαδίδουν πολιτική παραπληροφόρηση χρησιμοποιώντας εικόνες δημιουργημένες με ΑΙ και συνθετικές φωνές, συγκεντρώνοντας εκατομμύρια προβολές με λίγα μόνο παραπλανητικά βίντεο. Σχετικά με τις γερμανικές εκλογές, εντοπίστηκαν βίντεο με ψεύτικους influencers, δημιουργημένους με τεχνητή νοημοσύνη, με στόχο να επηρεάσουν την κατεύθυνση της ψήφου. Μεταξύ των άλλων σημαντικότερων ψευδών ειδήσεων που εκμεταλλεύτηκαν περιεχόμενο που δημιουργήθηκε με ΑΙ ήταν και εκείνες που ανακοίνωσαν τον υποτιθέμενο θάνατο του Πάπα Φραγκίσκου.

ΟΙ 4 ΨΕΥΔΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΙΟ ΕΥΡΕΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ, ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΗΤΑΝ:

- Η πτώση αεροσκάφους στην Ουάσιγκτον προκλήθηκε από μια τρανς πιλότο ονόματι Τζο Έλις (Jo Ellis).
- Αστέρες του Χόλιγουντ έλαβαν εκατομμύρια δολάρια από την USAID για να στηρίξουν την Ουκρανία.
- ▲ Η «Ευρωπαϊκή Ασπίδα Δημοκρατίας» δημιουργήθηκε από την ΕΕ για να ακυρώνει εκλογικά αποτελέσματα που δεν είναι αρεστά στην ίδια την ΕΕ.
- ◆ Βίντεο και εικόνες που υποτίθεται ότι δείχνουν την καταστροφή επιστολικών ψήφων υπέρ του AfD.

ΟΙ ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Υποτίθεται ότι ο Σλοβάκος πρόεδρος Ρόμπερτ Φίτσο (Robert Fico) θα δολοφονούνταν κατά την επίσκεψή του στην Τσεχία από Ουκρανό πολίτη με τη βοήθεια Ουκρανού διπλωμάτη

Ο πρώην διευθύνων σύμβουλος της Deutsche Bank Άλφρεντ Χερχάουζεν (Alfred Herrhausen) φέρεται να δήλωσε ότι το ευρώ «δημιουργήθηκε για να χρεοκοπήσει την Ευρώπη».

Το προσχέδιο ενός νέου νομοσχεδίου για τα μέσα ενημέρωσης προτείνει την απαγόρευση της κριτικής προς την κυβέρνηση και παρέχει βάση για τη ρύθμιση της διάδοσης απόψεων.

Η κυβέρνηση Τραμπ βρισκόταν σε συνομιλίες με την Αλβανία ώστε να δεχτεί 100.000 ανθρώπους από τη Γάζα.

METHODOLOGY

The information contained in this brief was collected via a questionnaire sent to the fact-checking organizations that are part of the EDMO fact-checking network (<https://edmo.eu/fact-checking-community/>).
Reference period: 1-28 February 2025. Number of respondents: 33.

Main editors of this brief: Enzo Panizio and Tommaso Canetta, Pagella Politica/Facta.
Más información: t.canetta@pagellapolitica.it

EDMO has received funding from the
European Union under Contract number:
LC-01935415